

Інформаційна довідка
щодо проєкту Закону України «Про зимову державну допомогу сім'ям»
*(реєстр. № 15475 від 07.08.2026)**

Анотація. В інформаційній довідці представлено результати аналізу пропозицій, передбачених проєктом Закону України «Про зимову державну допомогу сім'ям» (реєстр. № 15475 від 07.08.2026).

Ключові слова: державні гарантії, багатодітні сім'ї, пенсіонери, особи з інвалідністю, ветерани, малозабезпечені особи, пільги на житлово-комунальні послуги.

Вступ

Забезпечення належного рівня соціального захисту населення є одним із ключових напрямів державної політики, особливо в умовах значних соціально-економічних викликів, спричинених воєнним станом.

За даними Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України, в державі понад 1,5 млн громадян користуються пільгами на житлово-комунальні послуги¹. Пошкодження енергетичної та житлово-комунальної інфраструктури, перебої в енергопостачанні, зростання витрат домогосподарств на забезпечення належних умов проживання та загальне погіршення соціально-економічних умов посилюють потребу в додаткових заходах соціальної підтримки. За таких обставин особливого значення набуває питання забезпечення належного рівня державної підтримки найбільш вразливих категорій населення, які мають обмежені можливості самостійно долати додаткові фінансові та побутові труднощі.

Основна частина

Проєкт Закону України «Про зимову державну допомогу сім'ям» (реєстр. № 15475 від 07.08.2026) (далі – законопроєкт), як зазначено в пояснювальній записці, розроблено з метою посилення державної соціальної підтримки багатодітних сімей, пенсіонерів, осіб з інвалідністю, ветеранів та малозабезпечених осіб, недопущення погіршення їхнього соціально-економічного становища, зокрема шляхом запровадження щорічної сезонної виплати на опалення².

Законопроєктом пропонується встановити державні гарантії щодо продовження підтримки багатодітних сімей, пенсіонерів, осіб з інвалідністю, ветеранів та малозабезпечених осіб, недопущення погіршення їхнього соціально-економічного становища, а також запровадити для зазначених категорій осіб щорічну сезонну виплату на опалення. Також передбачається доручити Кабінету Міністрів України привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом і підготувати фінансово-економічне обґрунтування джерел його реалізації.

¹ Пільги на житлово-комунальні послуги: хто саме та якими видами пільг може скористатися. Вебсайт Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України. URL: <https://www.msp.gov.ua/press-center/news/pilhy-na-zhytlovo-komunalni-posluhy:-khto-same-ta-yakymy-vydamy-pilh-mozhe-skorystatysya>

² Пояснювальна записка до проєкту Закону України «Про зимову державну допомогу сім'ям» (реєстр. № 15475 від 07.08.2026). Картка законопроєкту. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/70475>

Проаналізувавши законопроект, вважаємо за доцільне висловити такі міркування.

На нашу думку, назва законопроекту не повною мірою відображає його зміст і предмет правового регулювання та потребує редагування, оскільки запропоновані положення стосуються підтримки не лише сімей, а й окремих категорій населення. У зв'язку з цим доцільно уточнити назву законопроекту з урахуванням кола осіб, на яких поширюватимуться передбачені ним заходи державної підтримки.

Законопроектом пропонується встановити державну гарантію «продовження підтримки багатодітних сімей, пенсіонерів, осіб з інвалідністю, ветеранів та малозабезпечених осіб» (стаття 1 у редакції законопроекту), однак не визначаються її конкретні види, обсяги та механізми реалізації. Тому доцільно звернути увагу на положення законодавства, якими врегульовано зміст та особливості державних соціальних гарантій.

Відповідно до Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» (далі – Закон)³ державні соціальні гарантії – це встановлені законами мінімальні розміри оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, встановлені законами пільги, розміри інших видів соціальних виплат, встановлені законами та іншими нормативно-правовими актами, які забезпечують рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму (абзац третій статті 1 Закону).

Законом визначено, що з метою надання соціальної підтримки населенню України в цілому та окремим категоріям громадян встановлюються державні гарантії щодо: рівня життя населення, що постраждало внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС; стипендій учням професійно-технічних та студентам вищих державних навчальних закладів; індексації доходів населення з метою підтримання достатнього життєвого рівня громадян та купівельної спроможності їх грошових доходів в умовах зростання цін; надання гарантованих обсягів соціального захисту, житлово-комунального, транспортного, побутового обслуговування та обслуговування у сферах освіти, охорони здоров'я, культури, фізичної культури та спорту, торгівлі та громадського харчування; забезпечення пільгових умов задоволення потреб у товарах та послугах окремим категоріям громадян, які потребують соціальної підтримки (стаття 18 Закону).

Фінансове забезпечення надання державних соціальних гарантій здійснюється за рахунок бюджетів усіх рівнів, коштів підприємств, установ і організацій та соціальних фондів на засадах адресності та цільового використання (стаття 20 Закону).

Законопроектом пропонується передбачити державну гарантію запровадження щорічної сезонної виплати на опалення для багатодітних сімей, пенсіонерів, осіб з інвалідністю, ветеранів і малозабезпечених.

Наразі законодавством врегульовані питання щодо надання державної підтримки населенню для забезпечення витрат на опалення. Зокрема, відповідно

³ Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 05.10.2000 № 2017-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>

до Закону України «Про житлово-комунальні послуги»⁴ Кабінет Міністрів України визначає порядок надання пільг та житлових субсидій населенню (стаття 4). Кабінетом Міністрів України затверджено Порядок надання пільг на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого палива і скрапленого газу у грошовій формі⁵, яким передбачено надання пільг, зокрема на оплату послуг із постачання та розподілу природного газу, постачання та розподілу електричної енергії, постачання теплової енергії, постачання гарячої води, централізованого водопостачання, централізованого водовідведення, управління побутовими відходами (комунальні послуги); на придбання твердого палива і скрапленого газу. Пільги на оплату комунальних послуг надаються щомісяця у грошовій формі (готівковій або безготівковій), на придбання твердого палива і скрапленого газу – один раз на рік протягом одного опалювального сезону у грошовій готівковій формі.

Відповідні пільги надаються окремим категоріям громадян, зокрема ветеранам війни, особам з інвалідністю внаслідок війни, учасникам бойових дій, багатодітним сім'ям, а також іншим категоріям осіб, визначеним законодавством.

Зауважимо, що сезонна фінансова підтримка населення для покриття витрат на опалення передбачена у низці європейських держав. Як правило, відповідні програми чітко визначають категорії отримувачів та умови набуття права на допомогу, її розмір, порядок призначення і виплати, а також джерела фінансування. Наприклад, у *Великій Британії* встановлено декілька видів державної підтримки населення для покриття витрат на опалення⁶, зокрема:

- зимова допомога на оплату палива (Winter Fuel Payment) – сезонна виплата особам, які досягли встановленого пенсійного віку, розмір якої у 2026 – 2027 роках становить від 100 до 300 фунтів стерлінгів (приблизно від 5950 до 17850 грн) залежно від віку та обставин отримувача;

- допомога у зв'язку з холодною погодою (Cold Weather Payment) надається особам, які отримують відповідні соціальні виплати (особи з інвалідністю, діти-інваліди, пенсіонери) у разі зниження температури до 0°C або нижче протягом семи днів поспіль⁷;

- знижка у розмірі 150 фунтів стерлінгів (приблизно 8925 грн) на рахунки за електроенергію за програмою «Теплий дім» (Warm Home Discount) (на її отримання мають право окремі домогосподарства, зокрема з низькими доходами)⁸.

Додатково органи місцевого самоврядування можуть надавати адресну допомогу домогосподарствам, які відповідають установленим критеріям, для покриття витрат на проживання, у тому числі опалення⁹.

⁴ Про житлово-комунальні послуги: Закон України від 09.11.2017 № 2189-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text>

⁵ Порядок надання пільг на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого палива і скрапленого газу у грошовій формі: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17 квітня 2019 року № 373. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2019-%D0%BF#n33>

⁶ Winter Fuel Payment. URL: <https://www.gov.uk/winter-fuel-payment>

⁷ Cold Weather Payment. URL: <https://www.gov.uk/cold-weather-payment>

⁸ Warm Home Discount Scheme. URL: <https://www.gov.uk/the-warm-home-discount-scheme>

⁹ Get help with the cost of living from your local council. URL: <https://www.gov.uk/cost-living-help-local-council>

Висновки

Питання державної соціальної підтримки населення, зокрема забезпечення покриття витрат на опалення в опалювальний період, є важливим напрямом соціальної політики. З огляду на запропоноване законопроектом запровадження щорічної сезонної виплати, а також передбачені чинним законодавством пільги і житлові субсидії, доцільним є визначення співвідношення нового виду виплати з уже наявними механізмами державної підтримки, а також чітких умов її призначення, розміру та порядку виплати.

Досвід окремих європейських держав свідчить про застосування механізмів сезонної фінансової підтримки для покриття витрат на опалення, право на яку мають визначені категорії населення. Зокрема, отримувачами такої допомоги можуть бути пенсіонери, особи з інвалідністю, домогосподарства з низьким рівнем доходів та інші соціально вразливі категорії населення. При цьому право на допомогу та її розмір визначаються з урахуванням установлених критеріїв, зокрема віку, доходу, складу домогосподарства, вартості теплової енергії або інших обставин.

Окремі положення законопроекту, зазначені вище, потребують додаткового опрацювання з метою забезпечення їх узгодженості з чинним законодавством у сфері державної соціальної підтримки населення.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*